

Jaarrapport over de werkzaamheden van de Europese Unie ter attentie van de wetgevende Kamers, in toepassing van artikel 2 van de Wet van 2 december 1957 houdende goedkeuring van het EEG-verdrag.

2001

Het jaar 2001 stond voor ons land volledig in het teken van het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie, dat op 1 juli startte en zes maanden duurde. Het Belgische voorzitterschap was de gelegenheid bij uitstek om onze stempel te drukken op de Europese agenda.

De eerste helft van het jaar werd in hoofdzaak gewijd aan de voorbereiding van dit voorzitterschap. Bij het Europese beleid zijn zowat alle ministeries van ons land betrokken. Bovendien beschikken in ons land de Gemeenschappen en Gewesten, ingevolge de verschillende staatsvormingen, over eigen bevoegdheden, zowel op intern Belgisch vlak als op internationaal vlak. Deze eigen bevoegdheden zijn complementair met de bevoegdheden van de federale overheid. Dit alles maakt permanent overleg en coördinatie noodzakelijk om de coherentie van het buitenlands beleid te verzekeren. De voorbereiding van het EU-voorzitterschap, alsook de bepaling van de Belgische standpunten tijdens de verschillende Europese ministerraden, zijn dan ook het resultaat geweest van talrijke vergaderingen die het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft belegd, en waarbij alle bevoegde autoriteiten waren betrokken, zowel de federale, de Gewestelijke als de Gemeenschapsautoriteiten. Sinds oktober 2001 zijn er nog coördinatievergaderingen bijgekomen ten gevolge van de regionalisering van de bevoegdheid over de landbouw en de visserij, die was afgesproken in de Lambermont-akkoorden. In totaal organiseerde het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking in 2001 ongeveer 160 Europese coördinatievergaderingen.

Op 2 mei 2001 stelde de Belgische regering de prioriteiten van het voorzitterschap voor. Het was de bedoeling om over een brede waaier van beleidsdomeinen van de Unie vooruitgang te boeken en op het einde van het voorzitterschap met concrete resultaten uit te pakken. België heeft zich geconcentreerd op zeven prioritaire aandachtspunten :

- de toekomst van Europa ;
- de invoering van de euro ;
- de uitbreiding van de Europese Unie ;
- de externe betrekkingen van de Europese Unie ;
- een Europese ruimte van vrijheid, vrede en rechtvaardigheid ;
- een Europees sociaal-economisch model ;
- duurzame ontwikkeling en een betere levenskwaliteit.

Wat het Belgische voorzitterschap evenwel niet voorzien had, waren de terroristische aanslagen van 11 september. Deze gebeurtenis zorgde dan ook voor een nieuwe dimensie en als gevolg daarvan voor een achtste prioriteit :

- de strijd tegen het terrorisme.

1. De toekomst van Europa.

Vijftig jaar na haar ontstaan bevindt de Europese Unie zich voor een uitdaging zonder voorgaande. Immers, in tegenstelling tot eerdere uitbreidingen, waarbij telkens slechts een handvol nieuwe landen toetraden, staat de Unie nu voor een verdubbeling van haar lidstaten. Het spreekt voor zich dat in een dergelijke context een andere aanpak nodig is dan diegene die totnogtoe gangbaar was. Daarom besliste de Europese raad van Nice, in december 2000, dat een grondig debat moest worden georganiseerd over de toekomst van de Europese Unie. Het objectief is te komen tot een Unie die sterker staat in het verwezenlijken van haar fundamentele doelstellingen, tot een Unie die nadrukkelijker in de wereld aanwezig is. Een Unie ook, die democratischer is, transparanter en efficiënter.

Het Belgische voorzitterschap kreeg de opdracht om tegen eind 2001 de krijtlijnen van dat debat uit te zetten. Op de Europese Raad van Laken op 14 en 15 december 2001 werd de “Verklaring van Laken” goedgekeurd. Daarin wordt vooreerst een analyse gemaakt van waar de Unie zich nu bevindt. Voorts worden een aantal fundamentele vragen gesteld (met betrekking tot de verwachtingen van de burger, een betere organisatie van de bevoegdheden, een vereenvoudiging van de beleidsinstrumenten, meer democratie, efficiëntie en transparantie, de evolutie naar een grondwet voor de Unie). Tegelijkertijd werd in Laken beslist om een Conventie bijeen te roepen, het orgaan waarin het debat moet worden gevoerd en waarin de verdragswijzingen bijgevolg moeten worden voorbereid.

Deze Conventie is samengesteld uit vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, nationale parlementen, het Europese Parlement en de Europese Commissie. Aangezien de resultaten betrekking zullen hebben op een uitgebreide Unie, nemen ook de kandidaat-lidstaten eraan deel. De Conventie dient haar werkzaamheden af te ronden tegen juni 2003. Om de debatten in goede banen te leiden, werd voormalig Frans president Giscard d’Estaing benoemd tot Conventievoorzitter. Hij zal bij elke Europese Top verslag uitbrengen over het verloop en er ook verdere instructies krijgen. Hij wordt bijgestaan door twee vice-voorzitters, voormalig Italiaans premier Giuliano Amati en voormalig Belgisch premier Jean-Luc Dehaene. Samen zullen ze een slotdocument opstellen dat het uitgangspunt zal vormen voor de finale besprekingen over de toekomst van Europa in de volgende Intergouvernementele Conferentie.

Het debat wordt niet alleen gevoerd in de schoot van de Conventie. Ook vertegenwoordigers van de civiele samenleving vertegenwoordigen (sociale partners, bedrijfsleven, niet-gouvernementele organisaties, academische kringen, enz) krijgen de gelegenheid hun visie te formuleren. In die optiek werd een speciaal Forum gecreëerd.

2. De invoering van de euro.

Het welslagen van de invoering van de eurobiljetten en -muntstukken in de twaalf eurolanden op 1 januari 2002 was een prioritaire opdracht voor het Belgische voorzitterschap. De eenheidsmunt vormt een hoogtepunt in een historisch proces dat

van cruciaal belang is voor de uitbouw van Europa. Hij biedt niet alleen vanzelfsprekende voordelen voor overheden, bedrijven en particulieren, maar is ook een zichtbare en tastbare uiting van het Europese project. Aan het in omloop brengen van de nieuwe munten en bankbiljetten ging een grondige en nauwgezette voorbereiding vooraf :

- Voorstelling van de betaalmiddelen tijdens de informele Raad Ecofin van 6 en 7 september 2001 in Luik en een tweede verslag over de voorbereidingen van de invoering van euromunten en -biljetten op de informele bijeenkomst van staats- en regeringsleiders in Gent op 19 oktober.
- Voorbereiding van de burger via een grote voorlichtingscampagne. De verspreiding van “eurominikits” onder particulieren was een groot succes.
- Bevoorrading van de banken en de kleinhandel in de eurozone.
- Beveiliging, transport en opslag van de nieuwe biljetten en munten.
- Distributie van de biljetten in de banksector buiten de eurozone.
- Samen met de Commissie hield het Belgische voorzitterschap toezicht op het gebruik van de euro door de economische actoren : consumenten, kleine en grote ondernemingen,...Om overgangsproblemen tijdens de introductieperiode op te vangen werd een gemeenschappelijk Europees netwerk opgezet dat bestond uit de lidstaten, de Commissie, de Europese Centrale Bank en het Eurosysteem. Dat trad begin december 2001 in werking.
- Gelijktijdig met de introductie van de euro werd de richtlijn aangenomen over grensoverschrijdende betalingen in euro. Hierdoor worden de kosten voor grensoverschrijdende financiële transacties in euro aanzienlijk verlaagd.

3. De uitbreiding van de Europese Unie.

De uitbreiding van de Unie wordt voorbereid aan de hand van een werkplan voor de onderhandelingen met twaalf van de dertien kandidaten (alleen met Turkije wordt nog niet onderhandeld). De bedoeling is ervoor te zorgen dat ze het geheel aan wetgeving binnen de EU (het zogenaamde “acquis”) op het moment van toetreding meteen kunnen toepassen. Dat is immers één van de criteria waaraan kandidaat-leden moeten voldoen. Tijdens het Belgische voorzitterschap werd aanzienlijke vooruitgang geboekt in de toetredingsonderhandelingen, zowel op kwantitatief als op kwalitatief vlak. Veertig hoofdstukken werden afgesloten, waarvan vier met Polen. Vijftien hoofdstukken werden geopend. Meerdere belangrijke referentiedocumenten werden voltooid, onder meer op het vlak van mededinging, visserij, samenwerking in het raam van het verdrag van Schengen, justitie en binnenlandse zaken. De Europese Raad van Laken bevestigde dat indien dit onderhandelings- en hervormingstempo werd aangehouden, Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië tegen de Europarlementsverkiezingen van 2004 klaar zouden zijn om toe te treden. Bulgarije en Roemenië werden in Laken aangemoedigd om hun inspanningen voort te zetten. Er werd een nieuwe fase in de pre-toetredingsstrategie met Turkije ingeluid en beslist dat de opening van toetredingsonderhandelingen eventueel dichterbij komt. Tenslotte werd bevestigd dat de kandidaturen, overeenkomstig het differentiatiebeginsel, elk op zich, op hun eigen verdiensten zullen beoordeeld worden.

4. De externe betrekkingen van de Europese Unie.

Het Belgische voorzitterschap heeft zich ook tot doel gesteld de doeltreffendheid en coherentie van het buitenlands beleid van de EU en haar lidstaten te bevorderen, en daarbij de Europese stem in de wereld te versterken.

Het Europees veiligheids- en defensiebeleid.

Het Europese integratieproces heeft aanzienlijk bijgedragen tot veiligheid en stabiliteit in West-Europa. Belangrijke mijlpalen in die context waren onder meer het Verdrag van Maastricht (1992) en het Verdrag van Amsterdam (1999), met de vastlegging van respectievelijk het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) en het Europees Veiligheids- en Defensiebeleid (EVDB). Op de Europese Raad van Helsinki (december 1999) werd beslist om een Europese interventiemacht op te richten, met als opdrachten : crisisbeheersing, humanitaire en reddingsoperaties, vredeshandhaving en herstel van de vrede. Dat zijn de zogenaamde Petersbergtaken. Op het vlak van de civiele crisisbeheersing (inzet van politie, herstel van de rechtsstaat) werden gelijkaardige initiatieven gelanceerd. Opdracht van het Belgische voorzitterschap was deze dimensie waar te maken dank zij de verdere uitbouw van structuren en militaire capaciteiten. Op de Europese Raad van Laken verklaarde de EU zichzelf “EVDB-operationeel”. Dit was mogelijk omdat de vijftien Ministers van Defensie op 19 november tijdens de Conferentie over de verbetering van de militaire en politiecapaciteiten een Europees actieplan hadden goedgekeurd, waardoor vanuit iedere lidstaat de nodige capaciteiten worden verzekerd. De volgende stap is een akkoord tussen de Europese Unie en de NAVO.

Afrika

Onder impuls van de Belgische voorzitterschap werd de Afrika-problematiek vooraan op de Europese agenda geplaatst.

- Op een informele bijeenkomst op 10 oktober in Brussel werd, in aanwezigheid van Premier Verhofstadt, Vice-Premier en Minister van Buitenlandse Zaken Michel, staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking Boutmans en meerdere Afrikaanse staatshoofden, met grote belangstelling kennis genomen van het Nieuwe Partnerschap voor de Ontwikkeling van Afrika (NEPAD). Dit initiatief, dat in juli 2001 door verscheidene Afrikaanse staatshoofden was aangekondigd, onderstreept hun vastberadenheid om de beginselen van behoorlijk bestuur, de Afrikaanse eigen inbreng en de mensenrechten te integreren in hun ontwikkelingsbeleid.
- Op de EU-Afrikaanse ministeriële bijeenkomst van 11 oktober te Brussel bevestigde de Unie haar solidariteit met het Afrikaanse continent en haar gehechtheid aan de dialoog die in mei 2000 in Kaïro op gang werd gebracht. De dag nadien vond de ministeriële bijeenkomst in Troïka-verband plaats tussen de EU en de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse staten.
- Van 20 tot 25 november brachten Minister Michel, EU-commissaris voor Externe Betrekkingen Patten en Hoog Vertegenwoordiger Solana een bezoek aan het gebied van de Grote Meren. Ze bezochten de Democratische Republiek Congo, Angola, Zimbabwe, Burundi, Rwanda en Oeganda.

- De Europese Raad van Laken herhaalde zijn volledige steun aan de Akkoorden van Lusaka (voor de DRC) en Arusha (voor Burundi). De Raad oordeelde immers dat alleen deze akkoorden de landen van de regio tot duurzame overeenstemming en echte stabilisatie kunnen brengen.
- Dank zij inspanningen geleverd door het Belgische voorzitterschap verbond de Europese Commissie er zich in januari 2002 uiteindelijk toe het nationaal indicatief programma voor de DRC te ondertekenen. Daarmee werd niet alleen financiële steun ter beschikking gesteld, maar benadrukte de Unie ook dat het haar ernst is met haar inzet ten gunste van alle Congolezen.

Vredesproces in het Midden-Oosten.

België zette zich tijdens het voorzitterschap van de EU ook in om het vredesproces in het Midden-Oosten nieuw leven in te blazen.

- Inspanningen van de Unie leidden op 26 september tot een ontmoeting tussen de Israëlische Ministern van Buitenlandse Zaken Peres en de Palestijnse leider Arafat.
- Op 17 en 18 november hadden Premier Verhofstadt, Minister van Buitenlandse Zaken Michel, Commissievoorzitter Prodi en Hoog Vertegenwoordiger Solana in de regio contacten met de Egyptische, Palestijnse, Israëlische, Jordaanse, Syrische en Libanese autoriteiten.
- De aanwezigheid van Syrië en Libanon, alsmede de deelname van Arafat en Peres op de ministeriële conferentie van Brussel in het kader van het Euro-Mediterrane Partnerschap op 5 en 6 november waren eveneens twee belangrijke verwezenlijkingen van het Belgische voorzitterschap.
- Op de Europese Raad van Laken werd een verklaring over de toestand in het Midden-Oosten goedgekeurd. Daarin werd verwezen naar het plan Tenet voor het staakt-het-vuren en het rapport Mitchell. De aanbevelingen in die documenten vormen volgens de Europese staatshoofden en regeringsleden de enig mogelijke weg naar een hervatting van de politieke dialoog.

Balkan

- Vooruitgang werd tijdens het Belgische voorzitterschap geboekt in de onderhandelingen rond de Stabilisatie- en Associatieakkoorden (SAA) met de landen van de Westelijke Balkan. Op 29 oktober ondertekenden vertegenwoordigers van de EU en Kroatië een Stabilisatie- en Associatieakkoord. Met Bosnië-Herzegovina en met Albanië werd in de onderhandelingen vooruitgang geboekt.
- Tijdens de donorconferentie voor de Federale Republiek Joegoslavië (FRJ) op 29 juli in Brussel werd een macro-economische financiële bijdrage van 300 miljoen euro toegekend.
- In Kosovo spitste de EU haar aandacht toe op de verkiezingen van 17 november. Ze keek erop toe dat alle minderheden, met name de Kosovaars-Servische gemeenschap, aan de verkiezingen konden deelnemen.
- In de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië (VJRM) kon in het voorjaar van 2001 op het nippertje een burgeroorlog voorkomen worden. Onder impuls van de EU en de NAVO en door de persoonlijke inzet van Javier Solana, de Hoger Vertegenwoordiger voor het GBVB, en NAVO-

Secretaris-Generaal Robertson werd de oorlogsdreiging afgewend. Op 13 augustus ondertekenden president Trajkovski en de voorzitters van de vier belangrijkste politieke partijen van de VJRM in het bijzijn van een EU-delegatie onder Belgisch voorzitterschap het Ohrid-akkoord. Dit akkoord houdt onder meer een ingrijpende grondwetsherziening in waardoor de etnisch-Albanese bevolking meer bevoegdheden krijgt.

China

Op 5 september vond in Brussel een topbijeenkomst tussen de Europese Unie en China plaats. Stonden op de agenda : de toetreding van China tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO), de betrekkingen tussen China en de VS, de illegale immigratie, de mensenrechten en het leefmilieu.

Japan

Op de Europees-Japanse top van 8 december werd een actieplan voor de komende tien jaar goedgekeurd.

India

In november was er EU-topoverleg met de Indiase Eerste Minister Atal Behai Vajpayee. Afghanistan en de bilaterale handel beheersten de agenda.

Afghanistan

Ten aanzien van Afghanistan werkte de Unie een specifieke strategie uit :

- Dhr. Klaus Klaiber werd als speciale vertegenwoordiger voor Afghanistan aangesteld.
- Humanitaire hulp werd toegezegd (352 miljoen euro).
- Er werden samenwerkingsakkoorden ondertekend met Pakistan en andere landen van Centraal-Azië om de stabiliteit in de regio en de dialoog met de moslimwereld te bevorderen.
- De EU benadrukte de primautéit van de VN in het opstellen van een vredesplan. De Unie juichte het akkoord van Bonn toe over een overgangsregering in Afghanistan.
- De Unie beklemtoonde de noodzaak van een stabiel, legitiem en democratisch regime.
- Eind december organiseerde de EU in Brussel een rondetafelgesprek over de wederopbouw in Afghanistan en de rol van de vrouw daarin. Op deze bijeenkomst waren niet alleen Afgaanse vrouwen aanwezig, maar ook vrouwen uit buurlanden van Afghanistan en uit andere landen die ervaring hebben met naoorlogse situaties. Ook vertegenwoordigers van donorlanden en internationale organisaties woonden de bijeenkomst bij.
- Op 21 december was in Brussel de EU medevoorzitter van de eerste vergadering van de stuurgroep die de taak heeft de politieke vernieuwing in Afghanistan te steunen en de inspanningen van de donorlanden beter te coördineren. Deze vergadering diende als voorbereiding voor de ministeriële conferentie in Tokio van januari 2002. Tijdens deze conferentie verbond de EU zich ertoe, net als de Verenigde Staten, de Arabische landen en Japan, een deel van de kosten van de wederopbouw voor haar rekening te nemen.

- Vice-Eerste Minister en Minister van Buitenlandse Zaken Louis Michel begaf zich naar Kaboel op het einde van het jaar.

Oekraïne

Op de top EU-Oekraïne die op 11 september in Jalta werd gehouden besliste de EU met Oekraïne het Strategisch Partnerschap verder uit te diepen op het vlak van economische samenwerking, milieu- en energiezaken, crisisbeheersing en strijd tegen de georganiseerde misdaad en de mensenhandel. De Unie wil daarmee de toenadering bevorderen en het land aanmoedigen om door te gaan met de hervormingen.

Rusland

De topontmoeting tussen de EU en Rusland die op 3 december in Brussel plaatsvond, legde enkele belangrijke richtsnoeren vast voor de concrete uitvoering van het Strategisch Partnerschap. De vertegenwoordigers van beide partijen bespraken er het concept van een gemeenschappelijke Europese economische ruimte, de versterking van de energiedialoog, de specifieke situatie van de Russische enclave Kaliningrad (in het bijzonder de kwestie van het personenverkeer en de doorreis van personen) en handelsvraagstukken, met inbegrip van de toetreding van Rusland tot de WTO. Actuele internationale thema's, zoals het internationale terrorisme, het Midden-Oosten en de Westelijke Balkan kwamen eveneens aan bod en er werden nieuwe afspraken gemaakt om de politieke dialoog te intensiveren. De EU beklemtoonde de noodzaak van een politieke oplossing voor het aanslepende conflict in Tsjetsjenië.

Canada

Het Belgische voorzitterschap bracht ook een versterking van de samenwerking tussen de EU en Canada. Het hoogtepunt vormde de EU-Canada topconferentie in december.

Cuba

Het bezoek van de Europese Troïka aan Havana op 23 en 24 augustus onder leiding van Minister Michel leidde tot de hervatting van de politieke dialoog met Cuba. Deze politieke dialoog werd in Havana op 1 en 2 december geconcretiseerd door onderhandelingen van hoge ambtenaren van België, Spanje en de Commissie (Troïka).

Conferentie van Durban

De Conferentie van Durban over racisme en onverdraagzaamheid, die plaatsvond van 31 augustus tot 8 september, was een succes. Het was de eerste conferentie van de VN tegen racisme die leidde tot een politieke verklaring en een actieprogramma. Het was tevens een succes voor de EU, want het Belgische voorzitterschap onder leiding van Minister Michel slaagde erin om voor een aantal netelige kwestie een overeenkomst te bereiken. Zo erkennen de vroegere koloniale machten nu hun historische verantwoordelijkheid voor het racisme uit het verleden.

Conferentie van Doha

De Ministeriële Conferentie van Doha vond plaats van 9 tot 13 november. Deze conferentie gaf het startsein voor een nieuwe ronde mondiale handelsbesprekingen. Hierbij zal worden gemikt op een evenwicht tussen liberalisering en regulering en rekening gehouden met de belangen van de ontwikkelingslanden en de bevordering van hun ontwikkelingscapaciteit. De EU bewees op deze conferentie dat ze in staat is tot heus leadership.

De 9de ministeriële Raad van de OVSE

Deze bijeenkomst kan als een waar succes worden beschouwd : er werden 18 verklaringen goedgekeurd die een concrete inhoud geven aan de samenwerking. Veel van die verklaringen kwamen er op voorstel van de EU, met steun van de geassocieerde landen.

Ontwikkelingssamenwerking

Het Belgische voorzitterschap hielp ook op het vlak van de ontwikkelingssamenwerking belangrijke vorderingen verwezenlijken.

- Een politiek akkoord werd bereikt over het feit dat men de middelen en het tijdschema zal onderzoeken waarmee iedere van de lidstaten “het VN-doel”, namelijk het reserveren van 0,7% van het BNP voor officiële ontwikkelingshulp, kan bereiken. Dit belangrijke akkoord werd opgenomen in de conclusies van de top van Laken.
- Tijdens een buitengewone zitting van de Raad Ontwikkelingssamenwerking op 10 oktober werd vastgesteld dat betere vooruitzichten op groei en ontwikkeling een meer solide basis kunnen bieden voor vrede en veiligheid. België beschouwt de VN-conferenties en Wereldtop van Johannesburg (augustus 2002) als ideale gelegenheden om het engagement te bevorderen.
- De Raad keurde tijdens het Belgische voorzitterschap volgende twee belangrijke verordeningen goed : de verordening over de visserij en de armoedebestrijding en de verordening betreffende de duurzame samenwerking voor allen.
- Verordeningen zijn ook op te merken in het kader van de deelname van de civiele maatschappij van het Zuiden aan het ontwikkelingsproces. Met het oog daarop werd een seminarie georganiseerd. Onder de 200 deelnemers waren vooral vertegenwoordigers van nationale en regionale organisaties van de ACS-landen (Afrika, Caraïben en Stille Oceaan).
- De ECOFIN-Raad besliste op 30 oktober de Commissie op te dragen om de financiële aspecten van de mondialisering te analyseren, in het bijzonder schuldverlichting en alternatieve methoden van ontwikkelingsfinanciering. Hiervoor zal een meer intensief overleg nodig zijn tussen de politieke gezagsdragers voor Financiën en Ontwikkelingssamenwerking.
- Op initiatief van het Belgische voorzitterschap verbond de Commissie zich er toe te werken aan de verfijning en de verbetering van de EU-instrumenten voor ontwikkelingssamenwerking in kwetsbaren landen en landen in conflict, zoals die in Centraal-Afrika.

- Tijdens de Europese top in Laken onderstreepte de Raad de noodzaak om de Europese ontwikkelingsfondsen sneller uit te betalen.

Mensenrechten

In 1998, ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, hadden de Ministers van Buitenlandse Zaken van de 15 lidstaten beslist om een aantal maatregelen te nemen die de EU meer mogelijkheden moesten geven om op te treden op het gebied van de mensenrechten.

- Hierin paste de derde editie van het “Forum van de EU over mensenrechten” dat het Belgische voorzitterschap op 21 en 22 november organiseerde. Vertegenwoordigers van de lidstaten, van niet-gouvernementele organisaties, europarlementsleden en mensen uit de academische wereld waren uitgenodigd. Zij kregen de gelegenheid het jaarlijkse EU-rapport over de mensenrechten te bespreken, dat door de Raad Algemene Zaken op 8 oktober was goedgekeurd. Dat leverde een aantal opmerkingen die werden aangewend om de richtlijnen inzake de dialoog over de mensenrechten tussen de EU en derde landen bij te sturen. De richtlijnen in kwestie werden later door de Raad goedgekeurd.
- Het Belgische voorzitterschap stelde in nauw overleg met de andere lidstaten een aantal prioriteiten vast op het vlak van de mensenrechten. Beslist werd de aandacht speciaal toe te spitsen op een aantal landen : de DRC, Iran, Irak en Soedan. Tegelijk werden ook een aantal prioritaire thema’s geïdentificeerd zoals de strijd tegen de doodstraf, marteling en racisme. Tevens zorgde het Belgische voorzitterschap ervoor dat de rechten van het kind en van de vrouw niet uit het oog werden verloren. Er werden op dat vlak diverse stappen genomen.

5. Een Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid.

Op de Europese Raad van Tampere (Finland) in 1999 werd een werkplan voor een Europese ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid goedgekeurd. Aan het eind van het Belgische voorzitterschap zou worden geëvalueerd in hoeverre dit plan was uitgevoerd.

Hoewel bepaalde vorderingen konden worden vastgesteld, werd tijdens de Europese Raad van Laken bepaald dat nieuwe impulsen en richtsnoeren nodig zijn voor een gemeenschappelijk asiel- en immigratiebeleid. Assen van dit beleid ware het behoud van het evenwicht tussen vluchtelingenbescherming volgens de principes van het Verdrag van Genève van 1951, het legitieme streven naar een beter leven, en de opvangcapaciteit van de Unie en haar lidstaten.

Om op dit vlak een globale aanpak te helpen tot stand brengen organiseerde het Belgische voorzitterschap een Europese Migratieconferentie. Een *high impact* operatie aan de toekomstige grenzen van de EU maakte aan de kandidaat-lidstaten duidelijk hoe belangrijk de strijd is tegen de illegale immigratie, drugssmokkel en mensenhandel.

De top van Laken verzocht de lidstaten ook maatregelen te nemen om een gemeenschappelijk identificatiesysteem voor visa op te zetten en na te gaan of het mogelijk is om gemeenschappelijke consulaire posten te creëren.

Er werd tijdens het Belgische voorzitterschap een flinke stap vooruit gezet op het vlak van de bestrijding van de zware criminaliteit toen het licht op groen gezet werd voor de oprichting van Eurojust. Dit is een orgaan voor gerechtelijke samenwerking in strafzaken. Tijdens de top van Laken werd beslist dat de voorlopige zetel van Eurojust in Den Haag zou komen.

Het Belgische voorzitterschap gaf ook de impuls die leidde tot een akkoord inzake het Europese aanhoudingsbevel. De klassieke uitleveringsprocedure zal voor bepaalde misdrijven vervangen worden door een vereenvoudigde en snellere procedure die ook van toepassing is op de eigen burgers.

Andere verwezenlijkingen, meer bepaald in het raam van terrorismebestrijding, komen onder punt 8 aan bod.

6. De verdere uitbouw van een Europees sociaal-economisch model.

De Europese top van Lissabon (voorjaar 2000) zette de krijtlijnen uit voor het sociaal-economische beleid van de EU. Voor de periode tot 2010 stelde de EU zich tot doel om “de meest concurrerende en dynamische kenniseconomie ter wereld te worden, die in staat is tot duurzame economische groei met meer en betere banen en een hechtere sociale samenhang”.

- Met het oog daarop werden tijdens het Belgische voorzitterschap 21 indicatoren aangenomen, die het mogelijk moeten maken om beter de kwaliteit van arbeid te kunnen inschatten. Deze moeten het mogelijk maken om de vooruitgang te evalueren die in elke lidstaat wordt geboekt op terreinen als verloning, opleiding en veiligheid op het werk.
- Na dertig jaar discussie werd onder Belgisch voorzitterschap een akkoord bereikt over de Europese vennootschap. Hierdoor kunnen vennootschappen waarvan de activiteiten zich op het grondgebied van verscheidene lidstaten afspelen, één – Europese – vennootschapsvorm aannemen.
- Het Belgische voorzitterschap slaagde erin overeenstemming te doen bereiken over de liberalisering van de postdiensten in drie fases (2003, 2006 en totale liberalisatie in 2010).
- Er kwam ook een akkoord tot stand over het pakket telecommunicatierichtlijnen, onder meer over de bescherming van het privé-leven in de sector van de elektronische communicatie.
- Inzake de sociale aspecten van economische mutaties werd een richtlijn aangenomen betreffende het betrekken van werknemers bij de Europese naamloze vennootschap, een richtlijn betreffende de bescherming van werknemers bij insolventie van de werkgever, een richtlijn betreffende de informatie en consultatie van werknemers, en werd een mandaat aan de Commissie gegeven inzake Europese sociale bemiddeling.
- Wat de gelijkheid tussen mannen en vrouwen betreft, werd een reeks indicatoren goedgekeurd m.b.t. loonsongelijkheid tussen mannen en vrouwen, werd het principe goedgekeurd van een jaarlijks verslag over de toepassing van gender mainstreaming in het beleid van de EU (over de GOPE in 2002),

- werd de dimensie “gelijkheid” van het euro-mediterrane partnerschap ontwikkeld.
- Op het vlak van armoede en sociale uitsluiting werd een Communautair Actieprogramma goedgekeurd ter aanmoediging van samenwerking tussen lidstaten, werden gemeenschappelijke indicatoren inzake armoedebestrijding en sociale uitsluiting en een Gemeenschappelijk Rapport Sociale Uitsluiting aangenomen, en werd een politiek akkoord bereikt over een multidimensionele set van gemeenschappelijke indicatoren.
 - Op het gebied van de duurzaamheid van pensioenen werd een politiek akkoord bereikt over gemeenschappelijke doelstellingen en de methode van samenwerking.
 - Inzake de modernisering van de sociale zekerheid werd een politiek akkoord bereikt over de uitbreiding van de coördinatie van de stelsels van sociale zekerheid tot onderdanen van derde landen.

7. Werken aan duurzame ontwikkeling en een betere levenskwaliteit.

Inzake het duurzame ontwikkelingsbeleid met de landen buiten de EU werd tijdens het Belgische voorzitterschap vooruitgang geboekt in een aantal cruciale mondiale onderhandelingen, dit mede dank zij de constructieve input van de Unie.

- Mondiaal speelde de Unie via het Belgische voorzitterschap in het klimaatdossier met niet minder dan twee mondiale conferenties op vier maanden tijd, een instrumentele rol in de totstandkoming van het slotcompromis. Deze mondiale consensus (op de VS na die voorlopig bewust kiest om het akkoord niet toe te passen) betekende de doorbraak voor de politieke beslissing van onder meer de EU om het Kyoto-protocol uit 1997 te ratificeren. Dit Kyoto-protocol bevat concrete cijfers voor de reductie van de broeikasgassen tegen 2008-2012.
- Het Belgische voorzitterschap onderhandelde een gedetailleerde pan-Europese verklaring op ministerieel niveau waarin de landen van de EU, andere Europese landen, de VS en Canada een gemeenschappelijke positie innemen voor de Wereldtop Duurzame Ontwikkeling die in augustus 2002 in Johannesburg plaatsvindt. Deze beklemtoont de noodzaak om op een aantal essentiële domeinen tot verbintenissen te komen : o.m. duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen, leefmilieu en gezondheid, het bijsturen van de mondialisering met het oog op duurzame ontwikkeling. Overigens gaven staatshoofden en regeringsleiders een krachtig signaal door op de top van Laken aan te kondigen dat ze persoonlijk aanwezig zullen in zijn Johannesburg.
- Onder impuls van het Belgische voorzitterschap werd vooruitgang geboekt in mondiale onderhandelingen over de hervorming van de milieu-instellingen binnen de VN.

De Europese Unie spande zich ook in om de verwachtingen van de burger inzake volksgezondheid, consumentenbescherming, veiligheid en levenskwaliteit in te lossen. In de loop van het jaar werden enkele belangrijke instellingen opgericht : de Europese Voedselautoriteit, het Europees Agentschap voor de veiligheid van de luchtvaart en het Europees Agentschap voor de veiligheid van de zeevaart.

8. De strijd tegen het terrorisme.

De aanslagen van 11 september 2001 in de Verenigde Staten betekende een bijkomende dimensie en een achtste prioriteit voor het Belgische voorzitterschap. In deze crisissituatie is het Belgische voorzitterschap erin geslaagd om vastberaden en snel te reageren. Er werd een bijzondere Europese Raad bijeengeroepen op 21 september te Brussel waarop een Europees actieplan werd goedgekeurd, er volgden meerder extra ministeriële bijeenkomsten, en het thema stond ook op de voorgrond van de informele Europese Raad in Gent.

Op grond van het actieplan werd een brede waaier van maatregelen getroffen :

- Goedkeuring van een gemeenschappelijke definitie van strafbare terroristische daden. Daarin wordt het evenwicht tussen een doeltreffende repressie en de bescherming van fundamentele rechten gevrijwaard.
- Goedkeuring van het Europese aanhoudingsmandaat (zie hoger).
- Definitieve instelling van Eurojust. Deze gecentraliseerde eenheid van magistraten maakt het mogelijk om de coördinatie tussen de verschillende staten op het vlak van vervolging en gerechtelijk onderzoek te optimaliseren.
- Oprichting van een antiterrorisme-eenheid binnen Europol.
- De opstelling van een lijst met namen van terroristische organisaties, personen, groeperingen en entiteiten.
- Beslissing tot bevrozing van vermogensbestanden van bepaalde terroristen en terroristische entiteiten.
- Versterking van de veiligheid in de luchtvaartsector.
- Goedkeuring van een indicatorensysteem om de engagementen van derde landen in de strijd tegen het terrorisme te evalueren.
- Goedkeuring van de richtlijn over de strijd tegen het witwassen van kapitaal ; daarmee wordt de financiering van o.m. terroristische daden tegengegaan.
- De uitbreiding van het mandaat van de Financiële Actiegroep tot optreden tegen terroristische daden.
- Goedkeuring van een actieprogramma voor het Europese Agentschap voor civiele bescherming, waarmee de samenwerking tegen de dreiging van bioterrorisme wordt versterkt.

De Unie had onder het Belgische voorzitterschap ook een duidelijk profiel buiten haar grenzen. De EU verklaarde zich meteen volledig solidair met het Amerikaanse volk en met de internationale gemeenschap, die haar krachten bundelde in de coalitie tegen terrorisme. De Unie steunde tevens de acties van de VS in het kader van de VN en bracht een akkoord tot stand tussen Europol en de VS inzake uitwisseling van strategische informatie.

De EU trad ook op tegen het terrorisme in de wereld :

- De Europese Unie bouwde langs politieke en diplomatieke weg mee aan een coalitie tegen het terrorisme. Zo begaf een Troika zich eind september naar Pakistan, Iran, Saoedi-Arabië, Syrië, Egypte en eind oktober naar Centraal-Azië. Eind november bezochten Minister Michel en Commissievoorzitter Prodi de landen in het Midden-Oosten, India en Pakistan.

- Het onderwerp terrorisme stond onder meer op de agenda tijdens de Europees-Russische top, de Euromed-conferentie en de 56ste sessie van de Algemene Vergadering van de VN in november.
- Op 20 oktober vond de *Europese Conferentie* in Brussel plaats in een bijzondere samenstelling. Naast de 15 lidstaten van de EU en de kandidaat-lidstaten, de landen van de EVA (Noorwegen, Zwitserland, Liechtenstein en IJsland) en die van het Stabilisatie- en Associatieproces (Albanië, Bosnië-Herzegovina, de Federale Republiek Joegoslavië, de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië en Kroatië), waren ook Rusland, Oekraïne en Moldavië als speciale gasten voor een werklunch uitgenodigd. Zo werd opnieuw, maar ditmaal met een groot aantal deelnemers, overleg gepleegd over de strijd tegen het terrorisme.
- De 15 lidstaten versnelden het ratificatieproces van het VN-verdrag betreffende de bestrijding van de financiering van terrorisme.
- De EU stelde ook alles in het werk om de resoluties van de VN-Veiligheidsraad over het terrorisme uit te voeren.
- Op het vlak van de non-proliferatie en de ontwapening keurde de EU een actieplan goed dat toeziet op de versterking van de controle op de export van wapens, dat de ontmanteling van massavernietigingswapens bevordert en de politieke dialoog in deze materie versterkt.

Tot slot : tegenvallers.

In een aantal dossiers werd minder vooruitgang geboekt dan verhoopt. Het betreft :

- De harmonisering van het asiel- en immigratiebeleid. Van de vier voorliggende ontwerprichtlijnen werd alleen de richtlijn op de tijdelijke bescherming goedgekeurd. Inzake de harmonisering van de toekenningsprocedures en van het onthaal van vluchtelingen werd weinig of geen vooruitgang geboekt, evenmin op het vlak van Dublin II of de gezinshereniging.
- Het gemeenschapsoctrooi : het Belgische voorzitterschap heeft zich ingespannen om een politiek akkoord tot stand te brengen over drie belangrijke luiken van het gemeenschapsoctrooi, te weten de kosten voor vertaling, de onderaanneming en de jurisdictionele structuur. Verzoening van de beperking van de vertalingskosten enerzijds, en het principe van non-discriminatie tussen de talen van de Unie anderzijds, vormde het tere punt. Er kon geen akkoord onder de XV lidstaten over worden bereikt.
- Galileo.
- Het zetelpakket : bij gebrek aan een globaal akkoord konden met name het Europees Agentschap voor de Luchtvaartveiligheid en het Europees Agentschap voor de Maritieme Veiligheid niet van start gaan. De Europese Voedselautoriteit en Eurojust kregen in afwachting van een globaal akkoord wél een zetel toegewezen (resp. Brussel en Den Haag), zodat ze begin 2002 van start konden gaan.